

ACC. N:R M. 15386 : 1-13.

Landskap: Skåne Upptecknare: Olof Persson, Bjärnåsa
Härad: V. Gönne Berättare: " " "
Socken: N. Skarp Berättarens yrke: fabrikör
Uppteckningsår: 1959 Född år 1879 i Visseltofta

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Värskudav - handel och tillverkning. s. 1-13.
(södra Sunnerbo hd.)
Sm.

LUF 83

14/11-59

Beträffande Vårskedau

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ulf 83

Vårskedau inköptes i allmänhet av kring-
resande vårskedaukonstare i enstaka fall även
på marknader.

Försäljaren kom i första utskickning från
Markaryds församling, i enstaka fall från
angränsande kommuner, såsom Hinneryd och
Göteryd.

Försäljningen pågick under tiden slutet September
till januariäven i april. Sommarväna-
derna var de i regel hemma och odlade sina
små åkerlappar. Som småbönder och fap-
par i allmänhet hade.

Vårskedau hade sitt eget distrikt
och färdades till fots, först den sista tiden
så ursäkligt bedrevs hänt det att
de kom med häst och vagn. men då -

Om Västkeda
brade de i allmänhet en utöfvel van-
sortement.

Dessa knallar voro mycket värddade
var de kom, de logerade på sina bestämde
ställen mot ringa ersättning. Många gånger
genom att repetera någon särskild kom kus-
nen brade. De var välkomna gäster därför
att de var goda nyhetsförmedlare, på
grund av sitt kringfläckande, och de inga
nyheter förmedlades utan möjligen de oron
samlades för kyrkbacken.

Även Västgötaknallar Saluförde smålundskida.

Av västkeda förekom olika typer och
storlekar beroende på sitt ändamål.

Såsom grövre vävnader för mattor vedsmäll-
grövre. La kans var o dy. samt finare som

2
gardinen lundskida m m

Om Wävskedan

Skedarna varierade mycket i längd beroende på tändarnas antal och avstånd dessa räknades alltid i 100 tal, och kunde variera ända upp till 15. hundra tal.

Wävskedan med tändar av metall förekom på vitt fog kemrat utöver först under 1890 fall i varje fall vad denna utav beträffas

Wävskedan tillverkades ungefär samtidigt dels i Södra Småland. Småland och dels i ~~Småland~~ ^{Småland}, Dessa Småland ansågs ha en förtä ^{del} delarna som skilde sig från Smålands genom att vid bindningen blogs en linut på backbrädet ^{Småland} ~~Småland~~ mellan varje tänd. ~~Småland~~ ^{Småland} Skedarna ^{delarna} förtärtes huvudsakligen genom Västgötakullen men dessa drog sig ganska ner till Småland och sannolikt till arkaryd. för att få utav deras ~~Skedarna~~ som trots allt visade sig

vara mera löffsälde på grund av att väst-
rare utförande vad bindningen beträffade
vad priserna beträffar, berotte detta på
Skedans storlek och varierade mellan 1. upp.
till 4 kr. detta hos tillverkaren. Och. avser
titeln i början på 1800 talet och något
senare. Vävsketan såldes mycket billigt
på kredit.

På Senare delen av 1800 talet fanns där
vissa försäljare. som utökade sitt lager
med en del småsaker. pränt så visser
fjörn ödenbrut som till hörde vävstolen
vad det gällde vävstolen såsom
skyttel o spröta

Tillverkning

Tillverkning av vävskedar har icke varit spridd längre Söderut, än till södra delen av Södra Sunnebo härad i Småland och de huvudsaklig, ja nästan uteslutande för försäljning. Idan här vara kommen från någon plats i mellansverige där de tillverkade skedar i någon form för egen förbrukning.

Som huvudort för all vävskedstillverkning här i landet får anses vara Södra Sunnebo härad och de speciell Markaryds med angränsande kommuner. Det berättas i en Smålands skrift, att i mitten av 1800-talet var trälsten av Markaryds befolkning sysselsatta med vävskedstillverkning vari alla familjers medlemmar deltog. Försäljningens antal var också stort och uppskattas till mellan 300-400, alla vor i huvudsak införda

För amlings bör, att denna näring fick så stor
utbredning berodde på den stora fattigdom som
rådte bland befolkningen. De små jordbrukarna
lämnade ingen avkastning. Och Torpare o.
barnstugor itare barnade så gott som helt
utkomstlösligt. Och sådana fanns där många.
Någon särskild utbildning fanns inte hos
dessa utan de praktiserade sig fram i yrket.

Vad torpare o barnstugor betjänade be-
saw de inte yrket änt runt, medan de övriga
re jordbrukarna hade det som en biverksamhet.
Yrket i här förnämnda trakter bedrevs
i mindre skala. fram till första världskriget
utbröt då all in försel av rör blev stoppad.

Vid värskast tillverkningsen i dess första
skede, bestod material utslutande
av trä. De långs gående rom stycken

som kallades åsar. Tilverkades av fem med
 tänderna var av glas björk. i båda fallen
 måste det vara prima virke med raka fiber
 och utan kvistar. Tilverkarn hämtade bjälte
 virket från skogen där kapades det även i rötter
 avpassade längder. Klyvdes sedan i fyra delar
 gjordes med fin bark och mäs, varefter det
 framförades för torkning, som skedde om 10.
 Kläng spisen samt på ställningen upppe vid
 takåsen. som kallades timntorn. Efter tork-
 ningen vistogs klyvning som skedde med bänd
 kniv virket till åsar och kunde härvid få
 de katta dimensionerna. formen på dessa skulle
 vara släta på ena sidan, samt avrundade på
 den andra för att på fram den formen
 hade man en träkloss. på vass ena sida
 7 var anbringad en målformad kniv

mycket skarp slipad genom denna ögla
drog man igenom spejlan till isen som
då fick sin rätta form. * timrarna formades
med klorvar av olika formad tillverkade.
av bygghandlarna. Tänderna tillverkades i
hemmen, och främst av hustrur och barnen
den bitarna fanns. Keflu att en tid ha använt
trävirke till tänderna kom vassrören till i
bruk vilket var mera lättarbetat. Dessa
vassrör importerades. från Indien & Japan
till hemmen på Västkusten. Det var salt-
skutor som gick på Spanien som hemförde
dessa rören och placera dem som under
bädd. för bädd. och härefter undgick
någon förtullning.

Tillverkningen av stålskeden till -

kom först 1890 talet så vilk jag har mig
bekant

Vid sked tillverkningen var bindtråden en
viktig ingrediens. denna spanns under första
tiden i kammen på spinnsvek eller sländan
och bestros av linne, och som slutmoment
trunnades den. Härefter skulle tråden beaktas
som tillgrip på följande sätt. Tråden som
formats till ett reysta placerades i en låda
från lådan drogs den över en gylta med fly-
tande beck. Genom en särskild användning
trycktes den ned i det flytande becket och
fortsatte vidare till en kulle som var försedd
med en vev och kallades på denna. Sedan
drogs den tillbaka igen och avformades
genom händerna, som fick vara väl insmorda
med falg för att det ej skulle klippas.
På var tråden färdig för sitt ändamål
9. Sedan som till kom i hand och användes denna
till tråden

Den tillverkade av träjärn som fram-
stävdes här på orten. Järnen hälls i en
större gryta, här fick den koka i cirka
2 timmar eller till halva innehållt var
utdunstet återslutat var så besk. Den
kunde förvaras på något fuktigt ställe

Beträffande själva bindningen av skeden
var detta utslutande ett trond arbete. först
festsätts ändstyckerna i äsarna dessa sena-
re. lades i en skåra på ändstycket som härigenom
bestämde skedens höjd. Den knöades dessa sam-
man med den starka träden, i en ändan all-
deles fast, där tandfästningen började, i andra
ändan endast löst. till tandbättningen var
färdig. Som tillgång på så sätt att man
slog att var av träden mellan varje tand, om
skeden var avsedd avsedd för grövre vinnare

Barnen gjord alla timmar ofärliga och fö-
diga. I undantagsfall skötte bindning
under försäljningsfästerna, då materialet
medförte i Säcker.

Som förut nämnts skötte försäljningen genom
Kringfarande Knallar, som till en början
tog varan direkt från tillverkaren, Senare
på 1800-talet tillkom mellanhanden vissa
frantänkare som stälte sig som uppköpare.
trädfin fick sedan Knallarna fåga sina
behörliga kvantitet. Tillverkarna fick
från dessa handlande ut sin likvid genom
förmödenheten för hustrullen. Mellanhanden
hade nu tillkommit från två håll. dels in-
köpen av skrotarna, och dels importörerna
av vasskörn. från båda dessa blev tillver-
karna tvärt klämda då dessa tog stor

profit. och tillverkaren fick dra del kon-
taste bränt, och kom aldrig ut sin fattig-
dom. men däremot om eller händerna
skapade sig förmögenhet.

Var Knollarna tog ut för priset vid
försäljningen till allmänheten har jag ej
kunnat utläsa

En av de mest betydelsefulla varskildskamarna
från Markaryd. var en person vid namn
Gustaf Jonsson född 1861. redan som 17
åring för han och två bröder över till Ryssland
och Östergötlandsprovinserna med beväring till Lager
för 4.000 skedas han band även skedas-
kvarnen körelse bevis han till år 1914.

han blev gift med en embetsmannas dotter
från Lötland.

Stul